

інформації, при цьому обидва комуніканти скеровують та урегульовують обрані ними комунікативні стратегії й тактики відповідно до їхньої комунікативної мети та з урахуванням комунікативної ситуації [4, с. 40-41]. Як бачимо, аналітична процедура визначення інтерв'ю з позицій дискурсу передбачає врахування людського фактора у широкому смислі слова.

Романовська акцентує увагу на комунікативній специфіці даного дискурсу, а саме подвійній комунікативності, адже під час інтерв'ю паралельно вирішується дві комунікативні задачі: перша зорієнтована на отримання від інтерв'ююваного певної інформації і відповідних до неї коментарів, а друга – на передачу цієї інформації аудиторії. Як наслідок, інтерв'юер виконує дві комунікативні ролі і є, з одного боку, співрозмовником, що приймає участь у діалозі, а з іншого – модератором, який координує хід спілкування [7, с. 140]. У результаті сформульованих у питаннях інтерв'юера комунікативних задач і визначення тематичної програми з метою відбувається їх вирішення у відповідних репліках інтерв'ююваного шляхом приєднання рематичних реплік. Отже, на думку Л. Романовської, структурними одиницями інтерв'ю виступають пари реплік інтерв'юера та інтерв'ююваного – діалогічні єдності, яким притаманна тісна спаяність, єдина цільова установка і чітка окресленість формальних меж [7, с. 140].

Інтерв'ю як журналістська дискурсивна практика характеризується своєрідною структурою, способом організації та соціальним функціонуванням і вибудовується відповідно до певних правил. Незважаючи на неможливість передбачення усіх факторів, які потенційно можуть вплинути на процес проведення інтерв'ю, його хід, на думку багатьох лінгвістів, визначається, у першу чергу, соціально значущою темою і вибором учасників. Запитання інтерв'юера можуть будуватися згідно заздалегідь обміркованої схеми або спиратися лише на попередню репліку респондента (так званий «покроковий розвиток інтерв'ю»). На відміну від друкованих видань, в яких передбачено певне редагування висловлювань співрозмовників, в усній формі інтерв'ю (теле- або радіоінтерв'ю) не виключаються елементи спонтанності та експромту.

Висновки і перспективи подальших наукових досліджень. Як бачимо, дослідженню інтерв'ю притаманний полівекторний характер, адже зазначений жанр є предметом жвавого наукового інтересу ряду спеціалістів галузі філологічних знань. Вважаємо, що перспективним видається висвітлення когнітивної моделі дискурсивної практики інтерв'ю з метою виявлення глибинних когнітивних механізмів і визначення факторів, які впливають на процес обробки інформації.

Література:

1. Вайшенберг З. Новинна журналістика: навчальний посібник / З. Вайшенберг / за заг. ред. В. Ф. Іванова. – К. : Академія Української преси, 2011. – 262 с.
2. Голанова Е. И. Устный публичный диалог: жанр интервью / Е. И. Голанова // Русский язык конца XX столетия. – М. : Наука, 1996. – С. 427–453.
3. Интеллектуальная собственность: словарь-довідник / за заг. ред. О. Святоцького. – у 2 томах. – Т. 1. – К. : Вид. дім «Ін Юре», 2000. – 356 с.
4. Красноперова Ю. В. Дискурсивные стратегии участников интервью: автореф. дисс. канд. филол. наук: спец. «Германские языки» / Ю. В. Красноперова. – Иркутск, 2005. – 19 с.
5. Лукина М. М. Технология интервью: учебное пособие / М. М. Лукина. – М. : Аспект Пресс, 2003. – 254 с.
6. Мельник Г. С. Основы творческой деятельности в журналистике / Г. С. Мельник, А. Н. Тепляшина. – СПб. : Питер, 2004. – 272 с.
7. Романовская Л. В. Влияние социокультурного фактора на выбор речевых стратегий в дискурсе интервью: (на материале американского варианта английского языка) / Л. В. Романовская // Вестник Волгоградского государственного университета. Сер. 2 «Языкознание». – 2010. – № 1 (11). – С. 139–144.
8. Словник української мови в 11 томах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/interv.ju>
9. Соціологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. В. Г. Городяненка. – К. : Видавничий центр «Академія», 2003. – 544 с.
10. Техніка інтерв'ю: збірник навчальних матеріалів / 2-ге вид., фінансоване програмою СОСОР Міністерства закордонних справ Франції, адаптація і упорядкування Інститут масової інформації. – К. : Інститут масової інформації, 2003. – 120 с.
11. Чекмишев О. В. Основи професійної комунікації. Теорія і практика новинної журналістики / О. В. Чекмишев. – К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. – 129 с.
12. Швец Е. В. «Звездное» интервью в коммуникативно-прагматическом аспекте: дисс. на соискание ученой степени канд. филол. наук: спец. 10.02.01 «Русский язык» / Е. В. Швец. – Калининград, 2008. – 185 с.
13. Briggs Ch. Learning how to ask: A Sociolinguistic Appraisal of the Role of the Interview in Social Science Research / Charles Briggs. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 155 p.
14. Kernerman English Multilingual Dictionary / [Electronic Resource]. – Mode of access : URL: <http://kictionaries-online.com/>
15. McCutcheon M. Roget's Super Thesaurus / M. McCutcheon. – Cincinnati : Writer's Digest Books, 2010. – 688 p.
16. Meriam Webster online / [Electronic Resource]. – Mode of access : URL: <http://www.merriam-webster.com/>
17. Oxford Dictionaries [Electronic Resource]. – Mode of access : URL : <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/interview>
18. Oxford Student's Dictionary of Current English / ed. by A. Hornby. – Oxford : Oxford University Press, 1988. – 768 p.
19. Webster's II New Riverside University Dictionary / ed. by A. Soukhanov, K. Ellis, L. Cook, H. Webber. – Boston : Houghton Mifflin, 1984. – 1536 p.
20. Word Net Dictionary / [Electronic Resource]. – Mode of access : URL: <http://wordnetweb.princeton.edu/perl/webwn>

УДК 81'44

Н. І. Шашкіна, Л. А. Лазуренко, Л. В. Дружиніна,

ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» м. Дніпропетровськ

Л. В. Потураєва,

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпропетровськ

ФОРМУВАННЯ І СТАНОВЛЕННЯ ГАЛУЗЕВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В КОГНІТИВНОМУ АСПЕКТІ

У статті розглядається проблема використання когнітивного підходу у дослідженні термінології, питання термінологічної номінації в когнітивному та прагматичному аспектах, в контексті екстралінгвальних факторів, що впливають на її формування.

Ключові слова: термін, фахова терміносистема, когнітивно-прагматичний аналіз.

В статье рассматривается проблема использования когнитивного подхода в исследовании терминологии, вопросы терминологической номинации в когнитивном и прагматическом аспектах, в контексте экстралингвистических факторов, которые влияют на её формирование.

Ключевые слова: термин, отраслевая терминсистема, когнитивно-прагматический анализ.

The problem of cognitive approach to investigation of terminology, questions of terminological nomination in cognitive and pragmatic aspects have been considered in this paper. Some extra linguistic factors influencing the term formation have been analysed.

Key words: term, special term system, cognitive and pragmatic analysis.

Вивчення терміна розпочалося ще на початку минулого століття і залишається сьогодні одним із пріоритетних напрямків лінгвістичної науки. Це зумовлено не лише соціальною значущістю цього класу номінативних одиниць як засобу мовного представлення та кодування концептуальних знань конкретних сфер діяльності людини, але й тим, що термінологія – наймобільніша частина лексики, що відбиває поступальний рух науково-технічного прогресу. У термінології насамперед відбувається зрушення лексичної системи як на рівні семантики, так і на рівні способів найменування, оскільки термінологічна номінація невід’ємна від процесу наукового пізнання й перетворення реальної дійсності (О.С. Кубрякова, В.Ф. Новодранова, Л.А. Манерко та інші). Це спонукає до необхідності вивчати термін не як самодостатню структуру, а як об’єкт, залучений до пізнавальної діяльності людей, як засіб концептуалізації спеціальної інформації (дивись, наприклад, праці М.Н. Володіної, І.С. Гавриліної, Л.Г. Федюченко та інших). Тому сьогодні вчені вважають, що вивчення процесів утворення терміносистем у цілому і терміносистем тих галузей знання, які ще тільки формуються, не може бути повноцінним без залучення методів когнітивної лінгвістики, що виявили свою ефективність у дослідженні багатьох аспектів термінотворення.

Наступне дослідження продовжує серію лінгвістичних робіт, які вивчають загальні та специфічні особливості галузевих терміносистем. Актуальність вибраної теми полягає в тому, що аналізуючи лексичний склад і характер організації термінологічної системи, є можливість виявити тенденції формування, функціонування та зросту лексики сучасних мов в найбільш динамічній їх частині, яка швидко розвивається – у сфері науково-технічної термінології. Це зумовлено низкою цікавих характеристик галузевих терміносистем (помітний збіг семантичної і формальної структури термінів, наявність однієї концепції, яка зображує систему понять), що дозволяє зробити висновки щодо способів побудови галузевих термінологій в сучасних мовах в цілому.

Термін відображає навколишній світ і одночасно є результатом і інструментом пізнавальної діяльності людини. Результат цієї діяльності, представлений в терміні, і визначає його когнітивну суть [9]. Термін є результатом професійного мислення, втіленим в слова, значущим лінгвокогнітивним засобом комунікації в професійній сфері.

На формування терміну впливає мовна свідомість людей, що створюють інформацію про концептуальну сферу спеціальних знань. Це і призводить до необхідності передачі певних граматичних категорій та правил термінологічної номінації, прийнятих в системі цієї мови.

Оскільки термінологія є частиною загальнолітературної мови, в процесі термінологічної номінації використовуються такі ж мовні ресурси, як і при утворенні будь-якого слова даної мови. За думкою В.М. Лейчика «термін зростає на лексичній одиниці певної природної мови» [8, с. 30]. Це стосується тих термінів, які виникли на основі загальноновживаних слів. Відомо, що будівельна термінологія є однією з найстаріших терміносистем, тому багато термінів виникли на базі слів загальнолітературної мови. З появою необхідності будувати укриття і житла, людині потрібно було використовувати *камінь (stone), колоди (logs) з різних порід дерева (timber), соломку (straw), очерет (reed), глину (clay), а пізніше, вапно (lime), цеглину (brick), черепицю (tile)*.

Назви будівельних матеріалів ще не були термінами. Це були повсякденні слова, що позначають звичайні предмети, які людина постійно використовувала у своєму житті.

В.П. Даніленко відзначає, що раніше грань між словом загальнолітературної мови і терміном була менш чітко відображена, ніж в даний час, і термінологія була менш автономна. «Чим ближче до нашого часу, тим усе збільшуються в своєму складі і удосконалюються в своїй структурі слова-терміни» [6, с. 100]. На думку цього вченого головним чинником, який визначив термінотворчість в період становлення термінології, «була не відповідність поняття і слів, а деякі аналогії» [7, с. 59]. Знайомі слова починають використовуватися для номінації нових об’єктів дійсності. Колишне найменування асоціюється з деякими вже відомими уявленнями, які формують в людській свідомості новий концепт. Використання знайомих слів для нових понять відбувається шляхом семантичного деривату. Із загальнолітературними словами у них збігається лише звукова форма. Фактично відбувається виділення нового слова, з’являється семантичний неологізм, а не народження нового значення у старого слова. Номінація здійснювалася на основі якої-небудь схожості предметів, наявності у них загальної ознаки. Так, найменування *wool (шерсть), paste (паста), тummy (мумія), shell (шкаралупа), head (голівка) of nail /цвяха/, cap (капелюшок) of screw /гвинта/ з’явилися в досліджуваній терміносистемі завдяки зовнішній схожості з предметами, що позначаються цими словами, та рівності виконуваної функції. Предмет, позначений терміном *wool*, має зовнішню схожість з предметом, позначеним повсякденним словом *wool (шерсть)* – волокниста речовина. *Paste /of cement/* по консистенції схоже на пасту (цементну) і таке інше.*

Будь-який номінативний акт має елементи когнітивного і прагматичного характеру. Вибір мотивуючої основи нового слова, що відображає певне уявлення людини про навколишній світ, і його суб’єктивно-об’єктивне сприйняття дійсності – це первинний акт; вторинне іменування в мові науки формується на підставі тих ознак, які людина вибирає при аналізі внутрішньої форми слова. Наукове поняття, яке називає термін, формується за допомогою логічного осмислення найбільш важливих сторін об’єкту, виділення в ньому істотних і необхідних мотивуючих ознак. Вони можуть відрізнятися в різних терміносистемах, тому для правильного розуміння значення терміну потрібно опанувати всю концептуальну систему даної області знання – «концептосферу». Наприклад: в загальнолітературній мові слово *concrete* означає «конкретний», а в будівельній термінології – «бетон». Термін *mortar* в будівельній термінології перекладається «розчин», а в військовій – «мортира», «міномет». Слово *rate* у фізичній термінології означає «швидкість», а в економічній – «ставка», «курс»: *interest rate* – «процентна ставка», *exchange rate* – «обмінний курс». У загальнолітературній мові слово *stroke* означає «удар», а в будівельній термінології – «хід поршня». Логічне осмислення найбільш важливих сторін одного й того ж об’єкту в різних мовах теж може різнитися. У найменуванні *end-bearing-pile* (паля, з функцією, що несе, на кінцях) виражена ознака «призначення». Український термін *паля-стіюка* передає ознаку «зовнішній вигляд, форма». *Фундамент на природній основі* перекладається англійським терміном *direct foundation*, що означає «прямий, безпосередній фундамент».

Український термін точніше передає розташування фундаменту «на ґрунті, на землі». Різні мотивуючі ознаки покладені і в основу наступних найменувань: *continuous concrete* (бетон, що укладається без перерви) – *монолітний бетон*; *massif exploding* (вибух масиву) – *визрівання бетону*; *cast-in-place* (залита на місці) *pile* – *набивна паля* і т. ін.

Мовні форми репрезентації концептів в різних мовах мають певні особливості, які залежать від структурного характеру мови.

В процесі здійснення пізнавальної діяльності відбувається виділення *поняття* і, якщо існують незаповнені лакуни у лексичній системі мови, існує потреба в його вербальному вираженні, відбувається його позначення або запозичення поняття разом із словом з іншої мови. Таким чином, ці іншомовні терміни потрапляють у мову і залишаються в терміносистемі. Запозичення в термінології – це об'єктивний процес її еволюції. Крім того, слід зазначити, що запозичення доцільні лише тоді, коли відповідають життєвим потребам і засвоюються, без порушення національної специфіки терміносистем.

Термінології багатьох галузей знань різних мов використовують лексичні та словотворчі засоби високо розвинутих літературних мов для утворення термінів.

В процесі свого розвитку і англійська і українська мови стикалися з багатьма мовами, з яких запозичували всілякі слова. Вони неоднакові по кількості і питомій вазі в словарному складі досліджуваних мов.

Запозичення з грецької, італійської, голландської, іспанської, російської, німецької мов обумовлені економічними, політичними, культурними і іншими зв'язками з відповідними народами.

В XIX столітті з французької мови запозичувалися головним чином технічні терміни: *lacquer, parquet, faience, powder, gravel*. З німецької мови також запозичувалися терміни науки і техніки: *clinker, quartz, steel, turf, zinc, slag*; з грецької мови були запозичені такі терміни: *ceramic (keramikos), anhydrite*; з італійської – *pozzolan* [2], *terra-cotta*; з грецької через старофранцузьку мову *alabaster, asbestos, metal*; італійські слова *granite, mosaic o (granite, mosaic)* потрапили в англійську мову з французької. Слово *mummy* арабського походження (*mumiyah*) було запозичено з латині (*mumia*) [3].

Латинські запозичення займають в англійській мові, як і в інших мовах, значне місце. Найбільш давні з них є слова, пов'язані, головним чином, з будівельною технікою стародавніх римлян, частини якої англо-сакси знайшли в Британії: *bitumen, armature, mineral, vermiculite* (early 19th century: from Latin *vermiculari* 'be full of worms' (because on expansion due to heat, it shoots out forms resembling small worms) + suffix -ite.), *magnesium* [1]. Деякі слова запозичені безпосередньо з латинської мови через французьку: *cement, talc, paste*.

Багато латинських запозичень в англійській мові мають грецьке походження. Це слова, в свій час запозичені латинською мовою з грецької, а потім вже в латинізованій формі проникли в словарний склад англійської мови: *latex, basalt, asphalt* «*gypsum (gyposos)*».

З розвитком будівельної справи термінологія поповнюється новими назвами предметів, які використовуються як матеріали для будівництва. Пізнання нових властивостей матеріалів сприяло формуванню когнітивних структур, які відображають більш точне розуміння концептів, що знаходять відображення в найменуванні.

Форма терміну, відображаючи складність поняття, що стоїть за ним, не є інертною, вона допомагає орієнтувати фахівця на певні властивості того або іншого об'єкту думки [4].

І якщо термін в процесі соціалізації закріплюється в науковій термінології, означає, що авторові вдалося найбільш адекватно співвіднести мовний знак з науково-професійними потребами в найменуванні певної ділянки дійсності, і інформация, яка відбита формою знаку, стає об'єктивною, тому що обумовлюється науковим знанням. У такому разі термін виконує свою прагматичну функцію – сприяти ефективній науковій комунікації.

Найбільш поширеними і споживаними в будівництві є природні і штучні кам'яні матеріали (*rock, stone concrete*), мінеральні в'язучі розчини (*cement, gypsum, clay, lime, mortar*). Необхідність охарактеризувати ці об'єкти з усіх боків пояснює вибір істотних і необхідних ознак як мотивуючих під час номінації будівельних матеріалів.

В процесі номінації кожне явище дійсності на основі ознак, що виділяються в ньому, підводиться під яку-небудь логічну категорію «предмет», «якість», «дія» та ін. В цій категорії виділяються загальні поняття, відповідні в лінгвістичному аспекті до ономазіологічного базису. Будівельні матеріали відносяться до логічної категорії предметів, усередині цієї категорії – до речовин і матеріалів. Ономазіологічний базис найменувань будівельних матеріалів вказує на відповідні поняття: «речовина», «матеріал». Ономазіологічна ознака уточнює даний понятійний клас вказівкою на конкретний матеріал або речовину.

У складених найменуваннях будівельних матеріалів ономазіологічному базису відповідає назва класу будівельних матеріалів і компоненти із загальним значенням матеріалу: «матеріал», «речовина», «розчин», «суміш», «виріб» – стрижневий компонент. Ономазіологічній ознаці відповідає визначальний компонент складених найменувань.

Ознака об'єкту, який фіксується в слові, стає мотивувальною ознакою. Він може бути істотним і неістотним, власним і невластим.

Прагнення більш повно відобразити властивості об'єкту приводить до утворення багатокомпонентних найменувань: *corrugated asbestos-cement board* – хвилястий азбестоцементний лист, *ultrahigh early strength cement* – найшвидкотвердіючий цемент, *drilling mud* – глинистий розчин для буріння, *worked lumber* – спеціально оброблений лісоматеріал та ін. (У двох останніх прикладах українське найменування точніше передає істотні ознаки матеріалу, їх призначення).

Англійські двокомпонентні найменування передаються трикомпонентними термінами в українській мові: *cement dispersion admixture* – добавка для полегшення помелу цементу, *fluid loss reducing agent* – понижувач водовіддачі цементно-го розчину, *electro slag refining alloy* – сплав електрошлакової переплавки, *cold setting adhesive* – клей холодного твердіння.

Протиріччя між прагненням до точності терміносистеми і до стислості термінів виявляється в утворенні протяжних термінів, в яких прагнуть передати більше число ознак понять, що позначаються ними. Прагнення позбавитися від великої кількості прийменників у термінологічному найменуванні призводить до використання ряду поєднань іменників в загальному відмінку або складних слів, які пишуться через дефіс: *corrugated asbestos-cement board* – хвилястий азбестоцементний лист, *rigid -when-wet corrugated board* – вологоміцний гофрований картон, *cone-headed nail* – цвях з конусною голівкою, *polypropylene fiber-reinforced concrete* – бетон із заповнювачем з поліпропіленового волокна, *fully-graded aggregate* – заповнювач з безперервним гранулометричним складом та ін.

Різні ознаки професійної діяльності отримують вербальне об'єктування в структурі словосполучення. В результаті професійне позначення набуває дескриптивний характер, різноманіття ознак репрезентується в ньому в розчленованому вигляді [5, с. 123].

Мотивуючі ознаки можуть виражати різні властивості концепту. Призначення об'єкту, його функція відбиваються в найменуванні тоді, коли цей об'єкт засвоює людина. Це і відбивається в найменуваннях: *high-tensile alloy, dense aggregate*,

non-shrinking cement, porous aggregate. Ознака «призначення» матеріалу відбита в найменуваннях: kiln brick, masonry cement, facing stone, foundation stone, architectural concrete, plasticizer admixture, bidding agent. Склад речовини дуже важливий для вибору будівельного матеріалу, тому ознака «склад» відбита у великій кількості найменувань будівельної галузі: gypsum concrete, Portland cement concrete, cinder aggregate, non-ferrous alloy, alumina cement та ін.

Узагальнюючи результати дослідження можна зробити наступні висновки: досліджені терміни, як в англійській так і в українській мовах, утворюються за допомогою всіх типових структурних способів номінації – синтаксичного, морфологічного та семантичного. За поширеністю у корпусі досліджуваних одиниць переважають складені номінації – бінарні та багатокомпонентні, утворені синтаксичним способом. Серед однослівних термінів наявні семантичні деривати, похідні, складені та складноскорочені терміни. Частиною однослівного корпусу складають терміни, що за походженням належать до латинської, грецької, німецької та французької мов.

Терміни – афіксальні деривати, які виявляють чітку тенденцію до вираження певних ономазіологічних категорій у широкому колі словотвірних моделей. Активне використання спеціалізованих термінотвірних морфем і моделей пояснюється необхідністю створювати інформативно-мотивовані терміни із передбачуваною семантикою.

Когнітивний підхід в дослідженні процесу формування і функціонування термінів-найменувань будівельних матеріалів (БМ) дозволив також реконструювати етапи когнітивної і практичної діяльності людини, принципи сприйняття і категоризації світу. Назви БМ дозволяють описати мовну картину даної галузі знання і діяльності. Систематизація в термінах когнітивної лінгвістики назв БМ дає можливість встановити, яка саме частина знань про будівельні матеріали відбита в його назві і які саме ознаки покладені в основу номінації в кожному з даних прикладів. Такими важливими ознаками є ознаки зовнішнього вигляду, структури, призначення, властивості.

Використання ономазіологічного методу для аналізу термінології дозволяє: 1) встановити, як співвідносяться поняття, відбиті в семантиці термінологічних одиниць; 2) підвести те або інше найменування під певну категорію; 3) виявити понятійні механізми утворення термінів і характер мотивування нового найменування

Література:

1. Online Etymology Dictionary. © 2001-2014 Douglas Harper. Custom logo design by LogoBee.com. Web page design by Dan McCormack. Programming by Drew Carey Buglione. Sponsored Words
2. Oxford Dictionaryoxforddictionaries.com/definition/english/pozzolana [cite] Merriam-Webster: www.merriam-webster.com/dictionary/
3. Webster's Revised Unabridged Dictionary (1913 + 1828). – Режим оступа : <http://machaut.uchicago.edu/websters>
4. Голованова Е. И. Введение в когнитивное терминоведение : Учебное пособие. – Режим доступа : <http://thelibrary.ru/books/>
5. Голованова Е. И. Когнитивное терминоведение : учебное пособие / Е. И. Голованова. – Челябинск : Энциклопедия, 2008. – 180 с.
6. Даниленко В. П. Лексико-семантические и грамматические особенности слов-терминов / В. П. Даниленко // Исследование по русской терминологии. – М.–Л. : Наука, 1971. – С.7–67.
7. Даниленко В. П. Как создаются термины? / В. П. Даниленко // Русская речь, 1967. – № 2. – С. 57–64.
8. Лейчик В. М. Терминоведение: Предмет, методы, структура / В. М. Лейчик. – М. : КомКнига, 2006.
9. Новодранова В. Ф. Развитие методов когнитивного анализа в исследованиях языков для специальных целей Российской государственной гуманитарный университет материалы круглого стола РГГУ 24 октября 2011. – Режим доступа : e-library. www2.ruh.ru

УДК 811.521

І. Ю. Шепельська,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИКОРИСТАННЯ ЕВФЕМІЗМІВ В ОФІЦІЙНО-ДІЛОВОМУ СТИЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЯПОНСЬКОЇ МОВ

Стаття присвячена порівнянню ситуацій, в яких використовуються евфемізми, в якості заміників для слів та виразів з негативним забарвленням. Базою для порівняння є офіційно-діловий стиль української та японської мов.

Окрім порівняння безпосередньо ситуацій, будуть вивчені також і особливості менталітету українського та японського народів для встановлення походження звички замінювати слова та вислови.

Ключові слова: евфемізм, негативне забарвлення слів та висловів, менталітет народу та його мова, культура мовлення, офіційно-діловий стиль.

Стаття посвячена сравнения ситуаций, в которых используются эвфемизмы как заменители для слов и выражений с негативным эмоциональным окрасом. Базой для сравнения выбран официально-деловой стиль украинского и японского языков.

Кроме сравнения непосредственно ситуаций, в статье будут также изучены особенности менталитета украинского и японского народов для определения происхождения привычки замены слов и выражений.

Ключевые слова: эвфемизм, негативный окрас слов и выражений, менталитет народа и его язык, культура речи, официально-деловой стиль.

The article is divided to comparison of situations in which words and phrases with negative coloring are replaced with euphemisms. Base for comparison is official-business style of Ukrainian and Japanese languages.

Besides comparison of situations themselves, we will also consider mentality differences between Ukrainians and Japanese in order to find the origin of the custom of replacing words and phrases with euphemisms.

Key words: euphemism, words and phrases negative coloring, nation's mentality and its language, language culture, official-business style.

В умовах того, що Україна, а тим більш Японія кожного дня встановлюють все більше і більше ділових зв'язків з іншими країнами, використання толерантних висловів в усному та письмовому мовленні офіційно-ділового стилю набуло принципової важливості. Узуальним в цих умовах є використання евфемізмів, які забезпечують максимальну рівноправність між членами комунікації, нівелюють походження співрозмовника, його колір шкіри, стать та інші характеристики, концентрація уваги на яких може викликати негативну реакцію. Евфемізмом називають слово чи вираз, яке є заміником